

29 SEKTÖRÜN

AÇIK

Ülkeler gibi sektörlerin de bir cari dengesi var. Örneğin geçen yıl kimya sektörü 40,3 milyar dolar, makine sektörü 10,8 milyar dolar cari açık yarattı. Öte yandan hazır giyim ve otomotiv gibi sektörler ise müthiş ihracat performanslarıyla cari fazla verdi. Peki neden bazı sektörler cari açık verirken bazıları fazla veriyor? Açık verenlerin bunu kapatması mümkün mü? 29 sektörü inceleyerek bu sorulara yanıt aradık. İşte yanıtlar...

KARNESİ

NİLÜFER GÖZÜTOK ÜNAL • ngozutok@capital.com.tr

Tıpkı ülkeler gibi sektörlerin de cari dengesi var. Bazı sektörler cari fazla verirken bazıları açık veriyor. Dolayısıyla ülke ekonomisinin cari karnesinde büyük bir rol oynuyorlar. Son 10 yıldır büyümesi cari açıkla gölgelenen Türkiye ekonomisinin en fazla cari açık yaratan sektörlerinin başında ise enerji, kimya, makine, demir çelik, mücevher, ilaç, bakır,

maden geliyor. Örneğin geçtiğimiz yılın ilk 11 aylık verilerine göre kimya sektörü 40,3 milyar dolar, ilk 10 aylık verilere göre makine sektörü 10,8 milyar dolar, demir çelik sektörü yılın tamamında 8,5 milyar dolar cari açık verdi.

Öte yandan Türkiye'de cari fazla veren birçok sektör de var. Hazır giyim, konfeksiyon, otomotiv, inşaat malzemeleri ve mobilya bu sektörler

arasında öne çıkıyor. 2017'de hazır giyim ve konfeksiyon 14 milyar 781 milyon dolarlık cari fazla verdi. Otomotiv 6,5 milyar dolar, inşaat malzemeleri de 5,9 milyar dolarlık cari fazlayla dikkat çeken sektörler oldu.

Peki neden bazı sektörler cari açık verirken bazıları fazla veriyor? Her sektörün bu soruya farklı bir yanıtı var. Cari açıktaki temel neden, ülke-

mizde üretilmeyen ürünlerde dışa bağımlılık olarak öne çıkıyor. Cari fazla veren sektörler ise iç ve dış pazarlarda sahip oldukları dev üretim kapasiteleri ve rekabetçi pozisyonlarıyla dikkat çekiyorlar.

Capital 29 sektörün cari karnesini belirledi, bir anlamda Türkiye ekonomisinin üretim ve rekabet gücündeki güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarmış oldu.

YERLİ ÜRETİM SIKINTISI

Söz konusu sektörel cari açık olduğunda ithalata bağımlılık sektörler için en önemli sıkıntı.

Örneğin kimya sektöründe hammadde açısından ithalat bağımlılığı ciddi seviyelerde. İstanbul Kimyevi

Kaynak: Veriler, TÜİK ve sektör dernek ve şirketlerinden elde edilmiştir.
Not: (*) 2017 ilk 9 ay, (**) 2017 ilk 10 ay, (***) 2017 ilk 11 ay verisidir.

Maddeler ve Mamülleri İhracatçıları Birliği (İKMİB) Yönetim Kurulu Başkanı Murat Akyüz, üretimde kullanılan hammaddelerin yüzde 70'inin ithal edildiğini, yüzde 30'unun ise yerli üretimle karşılandığını söylüyor.

Assan Alüminyum Genel Müdürü Gökşal Güngör, Türkiye'de üretilmeyen sıcak hadde alüminyum ürünlerinin doğal olarak ithal edilmek durumunda olduğunu dile getiriyor. Türkiye'nin neden üretim yapmadığını da şöyle açıklıyor:

"Bunun en büyük sebebi, boksitin alüminaya çevrilmesi işleminin yüksek enerji gerektirmesi. Dolayısıyla külçe üretiminin enerji maliyeti düşük coğrafyalarda yapılıyor olması." Bazı sektörlerde ise ülke politikaları cari açık yaratılmasında önemli bir etken. Maden yönünden zengin bir ülke olmasına rağmen Türkiye'nin madencilikte yıllık 1 milyar 640 milyon dolarlık cari açık verme nedeni ise İstanbul Maden İhracatçıları Birliği Başkanı Aydın Dinçer'e göre yerli madenlerin üretim potansiyelini kullanmaması ve katma değerli ürün yaratma konusundaki eksiklikler.

Plastik ambalajda Türkiye, dünyanın Çin'den sonraki en büyük ikinci petrokimya ürünleri ithalatçısı. Plastik hammaddelerinde yerli tek üretici Petkim'in ülke ihtiyacını karşılamaktan kapasite ve kalite olarak uzak olduğunu belirten Kileci Group Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Necdet Kileci, bu nedenle plastik sektörünün sürekli cari açık verdiğini söylüyor.

AÇIK KAPANIR MI?

Cari açık veren sektörler, bu durumun üstesinden nasıl gelebilir? Sektör yetkilileri, yerli kaynakların etkin kullanımı, yerli üretimin desteklenmesi ve katma değer artışı sağlayacak teşviklerle bu konuda yol alınabileceği görüşünde.

Kimya sektöründe cari açığın kapanması için yüksek katma değerli üretim ve ihracat birim kilogram değerinin artırılması gerekiyor. Türkiye Kimya Petrol Lastik ve Plastik Sanayi İşverenleri Sendikası (KİPLAS) Başkanı Feridun Uzunyol, "Sektörün gelişimi için yeni ve modern teknolojiyle sermaye yoğun üretime ve dolayısıyla büyük ölçekli yatırımlara ihtiyaç var" diyor.

Assan Alüminyum Genel Müdürü Gökşal Güngör, öncelikle birincil alüminyum üretimi için gerekli olan enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi gerektiğini ifade ediyor.

Makine İhracatçıları Birliği Başkanı Adnan Dalgacıran, yerli makinenin tercih edilmesinin dış ticaret açığının azaltılmasının yanında, sanayiciyi yeni yatırımlar yapma konusunda teşvik edeceğini söylüyor.

İstanbul Maden İhracatçıları Birliği Başkanı Aydın Dinçer, "İthalatın azalmasını sağlamak için milli madenlerimizi yeryüzüne çıkarmak gerekiyor" diyor.

Matlı Yem Sanayi Başkanı Önder Matlı'ya göre tarımda kapsamlı bir reform hareketi olmadan yemdeki açığı kapatmak mümkün değil.

İKİ SEKTÖRÜN YENİ YOL HARİTASI

“İTHALAT MİNİMUMA İNECEK”

Çelik sektörü, ithalatını azaltmak için harekete geçti. Çelik İhracatçıları Birliği ve MATİL AŞ ile Kalkınma Bakanlığı iş birliğinde sektörün yol haritasını

belirleyecek Çelik Sektörü Üretim Envanteri ve Yatırım Projeksiyonu Araştırma Projesi için çalışmalara başladı. Çelik İhracatçıları Birliği Başkanı NAMİK EKİNCİ, bu projeye Türkiye’de üretilmeyen çelik ürünlerinin envanterinin çıkarılacağını ve gerçekleştirilmesi elzem yatırımların tespit edileceğini söylüyor. “Türkiye üretim süreçlerinde yapacağı iyileştirmelerle ithal ikamesi sağlayarak ithalatını minimuma indirecek ve hatta bu ürünlerin de ihracatçısı konumuna gelecek” diye konuşuyor.

YENİ ARAYIŞLAR

İlaç sektörü de ihracatın artmasına odaklanmış durumda. İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası Genel Sekreteri TURGUT TOKGÖZ, bu amaçla İlaç İhracatçıları Platformu’nu kurduklarını, dış pazarlarda ihracat olanaklarının artırılmasına yönelik çalışmalar yaptıklarını anlatıyor. “Sektörümüze verilecek stratejik destekle Türkiye ilaç endüstrisi küresel çapta bir güce ulaşacak, ihracat yeteneğini artıracak” diyor.

Santa Farma CEO’su ve Yönetim Kurulu Başkanı EROL KİRESEPİ de ihracata yönelik pazarlama faaliyetlerinin yanı sıra Türkiye’nin biyoteknoloji ve onkoloji ürünleri gibi yüksek Ar-Ge gerektiren ürün üretimine ve ihracatına yoğunlaşması gerektiğini dile getiriyor. “Bunun yol haritası uzun

vadeli olmakla birlikte hem devlete hem şirketlere hem de eğitim kurumlarına önemli roller düşüyor” diyor.

Enerji Petrol Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Can da fosil yakıtlarla enerji ihtiyacı karşılandığı ve ülkemizde büyük petrol sahaları ortaya çıkmadığı sürece akaryakıt sektöründe dengenin lehimize dönme olasılığını düşük görüyor.

İHRACATLA GELEN FARK

Türkiye’de cari fazla veren birçok sektör de yer alıyor. Hazır giyim, konfeksiyon, otomotiv, inşaat malzemeleri ve mobilya bu sektörler arasında en iyi performansla sahip olanlar. Geçtiğimiz yıl hazır giyim ve konfeksiyon sektörü 14 milyar 781 milyon dolarlık cari fazla verdi. Otomotiv sektörü 6,5 milyar dolar, inşaat malzemeleri sektörü de yılın ilk 10 ayında 5,9 milyar dolarlık fazla ile ekonomiyeye katkıda bulundu.

Peki bu sektörler bunu nasıl başarıyor? İç pazarda yatırım ve büyüme sıkıntısı yaşamayan, girdi maliyetlerinde enerji ve ithal bağımlılığı kritik seviyeye ulaşmayan, dünya ile rekabet edebilen ve yurt dışı pazarlarını sürekli büyüten sektörler cari fazla vermeyi başarıyor.

Türkiye Mobilya Sanayicileri Derneği (MOSDER) Başkanı Nuri Öztaşkın, sektörün fabrikasyon üretime geçerek dünyayla rekabet edebilecek üretim tesislerine ulaştığını belirtiyor. Son 10 yılda 7 kata yakın büyüme kaydettiklerini hatırlatan Öztaşkın, “Mobilya 193 ülkeye kendi markasıyla ürün ihraç eden ve ihracatını ithalatın 4 katına çıkartan bir güç oldu” diyor.

Kileci Group Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

Necdet Kileci, hazır giyim ve konfeksiyon sektörünün hem istihdam oluşturma imkanları hem pamuk hammaddesinin yüzde 100 yerli olması nedeniyle doğrudan dış ticaret fazlası verdiğini söylüyor. Ambalaj sektörü de 180’den fazla ülkeye ihracat yaparak ve sürekli yeni pazarlar kazanarak cari fazla veriyor.

İDDİALİ HEDEFLERE DİKKAT

Cari fazla veren sektörler daha fazlanın peşinde... Sun Tekstil Yönetim Kurulu Başkanı Sabri Ünlütürk, Türkiye’nin mevcuttaki kumaş altyapısını önümüzdeki dönem geliştireceğini ve konfeksiyon sektörünün ithal kumaş ihtiyacının da azalacağını ifade ediyor.

Otomotiv Sanayicileri Derneği (OSD) Başkanı Kudret Önen, “Yeni projelerin ülkemize çekilebilmesi ve aynı zamanda katma değeri yüksek ürünlerin üretimine dış ticaret dengesine pozitif katkı sağlamaya devam etmek mümkün olacak” diyor.

Limak Çimento Grubu CEO’su Gültekin Aksüyek, Türk çimento üreticilerinin gerek mevcut ihracat kanalları üzerinden gerek yurt dışında yapmakta oldukları yeni yatırımlar yoluyla yeni pazarlara girerek cari fazla vermeye devam edeceğini söylüyor.

Meyve Suyu Endüstrisi Derneği (MEYED) Genel Sekreteri İpek İşbitiren, dış ticaret fazlasını artırmak için sektörde sanayiye yönelik hammadde üretimine kaliteli hammadde ve optimum maliyet dengesini sağlamak gerektiğini söylüyor.

Son yıllarda ayakkabı ithalatına getirilen ek gümrük vergileriyle sektörde kapasite kullanım artışının sağlandığını belirten Yakupoğlu Deri Yönetim Kurulu Başkanı Vedat Yakupoğlu, yine de alınacak çok yol olduğunu ifade ediyor. "Sektör dünyada kapasitede yedinciye kadar ihracatta ilk 20'ye giremiyor. Yenilikçi ve yaratıcı bir yaklaşımla ihracattaki payımızı üst sıralara taşıyabiliriz" diyor.

DESTEK BEKLENTİSİ

Birçok sektör de performansını artırmak için katma değer yaratmaya odaklanıyor, hükümetten de destek bekliyor. Treyler sektörü yan sanayiye yönelik yatırımlarla ithal girdileri azaltma planları yapıyor.

Koluman Otomotiv Endüstri AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Kaan Salık, "Yurt içindeki kurulu kapasite kullanımını artırıcı teşvikler vermek önemli. Hükümetin sağlayacağı hurda ve KDV teşviki de sektörümüzün gelişmesine önemli derecede pozitif bir fayda sağlayacak" diyor.

Endüstriyel mutfak sektörü inovatif ürünlerle cari fazlasını artırmak istiyor. Plastik sektörü de daha çok katma değer yaratma peşinde.

Türk Plastik Sanayicileri Araştırma Geliştirme ve Eğitim Vakfı (PAGEV) Başkanı Yavuz Eroğlu, daha katma değerli inovatif ürünler imal etmek ve üretim teknolojilerindeki enerji verimliliğini artırmak gerektiğini ifade ediyor. İnşaat malzemeleri sektörü ithal ürünleri içeride üretmeyi ve ihracatta katma değeri artırmayı planlıyor.

Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği (İMSAD) Başkanı Ferdi Erdoğan, "Dışarıya daha fazla katma değerli ürünler ihraç etmeli, iç pazarda daha fazla yerli üretim kullanmalıyız" diyor.

Her ne kadar ambalaj sektörü dış ticaret fazlası verse de plastik, kâğıt, karton, ahşap ve metal ambalaj hammaddeleri ağırlıklı olarak yurt dışından tedarik ediliyor. Bu durumun sektörün en önemli sorunlarından biri olduğunu belirten Ambalaj Sanayicileri Derneği (ASD) Başkanı Zeki Sarıbekir, "Sürdürülebilir büyüme için hammadde konusunda dışa bağımlılığı devre dışı bırakmanın formülleri üretilmeli" diye konuşuyor. **C**

FAZLA VERENLERİN SIRRI NE?

SERAMİK

Seramik kaplama malzemelerinde ihracatın ithalatın 17 katı, seramik sağlık gereçlerinde de 32 katı olduğunu belirten **Türkiye Seramik Federasyonu Başkanı ERDEM ÇENESİZ**, bu durumu yaratanın yerli ve kaliteli hammadde, yeni teknolojilerin kullanıldığı üretim tesisleri ve tasarıma verilen önem olduğunu söylüyor.

PLASTİK

Plastikte yüksek üretim kapasitesi sektörün cari fazla verme nedeni. **Türk Plastik Sanayicileri Araştırma Geliştirme ve Eğitim Vakfı Başkanı YAVUZ EROĞLU**, "Türkiye plastik mamul üretiminde dünya altıncısı ve Avrupa ikincisi konumunda yer alıyor" diyor.

AĞAÇ PANEL

Kastamonu Entegre Genel Müdürü HALUK YILDIZ, ağaç bazlı panel sektöründe Türkiye'nin dünyanın beşinci büyük üreticisi olduğunu hatırlatıyor. "Dolayısıyla böyle büyük bir üretim kapasitesine sahip olan bir sektörün cari fazla vermesi çok doğal" diye anlatıyor.

ÇİMENTO

Türkiye çimento sektörü sahip olduğu kapasiteyle yurt içi ve yurt dışı çimento talebini karşılayabilecek bir konumda. Maliyet düşürücü modernizasyon yatırımlarıyla AB normlarına uygun üretim yaptıklarını belirten **Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası Başkanı TUFAN ÜNAL**, "İhracatta ilk sıralarda yer alıyoruz. Üstelik üretimde tamamen yerli hammadde kullanıyoruz" diyor.

ÇELİK BORU

Çelik boru sektöründe cari fazlanın nedeni, uluslararası rekabet gücü. **Erciyas Holding Yönetim Kurulu Başkanı AHMET ERCİYAS**, "Yurt içinde ve yurt dışında Çin, Rusya, Güney Kore ve Hindistan gibi ülkelerle rekabet eden çelik boru sektörü, kaliteli üretim ve zamanında teslimat özellikleriyle ön plana çıkıyor. 2017'de ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 426 olarak gerçekleşti" diyor.

GIDA VE İÇECEK

Gıda ve içecek sektörü de teknolojik atılımla cari fazla vermeyi başaranlardan... **Türkiye Gıda Dernekleri Federasyonu Başkanı ŞEMSI KOPUZ**, "Sektör yıllardır teknolojiye yapılan yatırımları üretim artışını sağlarken inovatif ürünler geliştirmesi de bu sonucun ortaya çıkmasında en büyük etken" diye konuşuyor.